

Remissyttrande

Datum 2025-06-23

Diarienummer RS 2025-01800

Regeringskansliet

Ert diarienummer Ku 2025/00320

Publiken i fokus – reformer för ett starkare filmland (SOU 2025:24)

Västra Götalandsregionen (VGR) ställer sig i huvudsak positiv till betänkandets förslag: att målen för svensk film behöver preciseras, att svensk film behöver stärkas ekonomiskt och att det är rimligt att de strömningstjänster som tjänar pengar på den svenska publiken även bidrar till svensk films finansiering samt att insatser behöver riktas mot att öka biografernas konkurrenskraft och publikarbete. VGR instämmer i att systemet för produktionsincitament behöver reformeras där bidragsberättigade kostnader prioriteras framför en först till kvarn-princip.

VGR ställer sig tveksam till framför allt ett par av förslagen till nya filmpolitiska mål och avsaknaden av perspektiv kring Svenska Filminstitutets ansvar för det som tidigare har hetat ”film i hela landet” – barn och unga, talangutveckling, biografutveckling med mera. I betänkandets förslag reduceras frågor om barn och ungas tillgång till film, skolbio, filmpedagogik och filmkunnighet, biografutveckling och talangutveckling till att vara ett uteslutande kommunalt eller regionalt ansvar – Filminstitutet förväntas, enligt betänkandet, inte spela någon roll alls för filmkulturell verksamhet. Förutsättningarna för att inte bara se, utan också att producera film i hela landet, berörs inte heller. I omvärldsanalysen berörs alla dessa viktiga delar, men när man sedan kommer till reformförslagen så finns ingenting av detta med.

VGR uppfattar det som en nedmontering av det som varit svensk filmpolitiks stora styrka – relativt likvärdiga förutsättningar för att se, göra och bilda sig kring film i hela landet tack vare ett starkt filminstitut som tagit sin nationella roll på allvar. Detta med bristen på den nationella filmpolitikens ansvar för hela landet är, den i övrigt utmärkta, utredningens svaga punkt.

VGR vill särskilt framhålla följande:

- De fyra föreslagna filmpolitiska målen (sid 16) innehåller ingen aspekt av att producera film i hela landet. Till den andra punkten, ”att film visas i hela landet” vill VGR lägga att film ska *produceras och visas* i hela landet. I över trettio år har svensk filmproduktion finansierats och berikats av de regionala produktionscentrumens arbete vilket inte bara inneburit mer pengar till svensk film utan också att helt andra berättelser fått liv på den vita duken. Med andra ord är regionernas bidrag till svensk filmproduktion en förutsättning för att göra den konkurrenskraftig och bidra till en mångfald av berättelser.
- Utredningen vill minska antalet filmpolitiska mål från sju till fyra med hänvisning till att ”de nuvarande filmpolitiska målen är så pass omfattande att de överlappar de allmänna kulturpolitiska mål som också gäller för filmområdet” (sid 15). Men om de allmänna kulturpolitiska målen är viktiga även för Svenska Filminstitutet borde väl någonting om exempelvis barns och ungas tillgång till film och filmkunnighet finnas kvar? Konsekvensen av denna hårdföra strykning blir att det i betänkandet inte finns någon skrivning om hur Svenska Filminstitutet ska främja film för unga – vare sig när det gäller produktion, talangutveckling eller främjande.
- I avsnittet om ”Tydligare ramar för statsbidraget” (sid 16) fastslås, att verksamhet ”som primärt är en angelägenhet för regioner och kommuner kan i högre grad hanteras inom ramen för kultursamverkansmodellen”. En liknande skrivning finns i kapitel 11 (sid 217): “[...] staten bör tydligt fokusera på det som är en

nationell snarare än en lokal eller regional uppgift”. Vad som primärt är en angelägenhet för regioner och kommuner ägnas ingen större genomgång, men visar sig vara frågor som rör film för barn och unga, skolbio, talangutveckling, filmkunnighet och biografutveckling, det vill säga en ganska stor del av den verksamhet som tidigare har gått under rubriken ”film i hela landet”. Någon övergripande analys av Svenska Filminstitutets roll för den nationella filmpolitiken finns inte. Om förslaget blir verklighet innebär det att hela det svenska ekosystemet försvinner där både kommuner och regioner har bidragit till att förverkliga de mål som Filminstitutet har haft och där de monetära stöden från institutet växlats upp med regionala och kommunala medel. Nu försvinner i så fall de incitamenten.

- Betänkandet föreslår i spåren av det att de filmkulturella frågorna framöver ska rymmas inom ramarna för kultursamverkansmodellen. Staten har dock tydligt signalerat att anslagen till modellen inte kommer att skrivas upp, och i praktiken minskar de nu årligen. I remissvaren på utredningen ”Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun” (SOU 2023:58) gjorde regioner och kommuner tydligt att det inte kan bli fråga om att bygga ut modellen med nya områden om anslagen inte skrivs upp. Detta tar filmutredningen inte upp.
- Att skjuta över alla filmfrämjande frågor på kultursamverkansmodellen, som inte kommer att tillföras ytterligare medel, innebär i praktiken att finansieringsansvaret helt läggs över på regioner och kommuner. Det skulle också innebära att Svenska Filminstitutet inte längre är en part inom ramarna för den nationella dialogen (samverkansmodellen). Det skulle också innebära att filmområdet, som enda kulturområde, inte har någon nationell aktör med ansvar för barn och unga, såvida man inte avser att låta Statens kulturråd kliva in i Filminstitutets ställe.
- I avsnittet ”Prioritera kvalitativ film som vänder sig till en bred publik” (s 205) lyfts betydelsen av att nå en stor publik. Det är dock

viktigt att uppmärksamma att en sådan prioritering kan riskera att tränga undan smalare och mer nischade filmproduktioner, som trots en mindre publik har stor konstnärlig och kulturell betydelse. Vi är också tveksamma till meningen ”Genom att filmen når en stor publik utomlands är den även betydelsefull i främjandet av en positiv Sverigebild associerad med kultur och kreativitet” (s 220), vad som uppfattas som en positiv Sverigebild är subjektivt och riskerar att begränsa det konstnärliga utrymmet om det blir en prioritet.

- Utredningen föreslår ett reformerat produktionsincitament och ”att ändamålet med statsbidraget är att bidra till att öka antalet film- och serieproduktioner i Sverige för att främja en bärkraftig svensk filmbransch”. Västra Götalandsregionen menar att det kan finnas fördelar med att stödet överförs till den föreslagna filmfonden. I detta sammanhang anser vi också att behovet av en svensk filmkommission bör beaktas. Utredningen använder detta begrepp endast vid ett tillfälle och det är då man beskriver Film Stockholm. Västra Götalandsregionen menar att en fortsatt utredning om att tillskapa en nationell filmkommission bör övervägas.

Regionstyrelsen

Västra Götalandsregionen

Helén Eliasson

Regionstyrelsens ordförande

Ann-Charlotte Järnström

Tf. regiondirektör